คุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Characteristics of Model Youth Network Promoting Non–Violence through Cross–Cultural Learning to Meet the Expectations of People in Three Southern Border Provinces of Thailand

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง*
Abdullah Chelong
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hatyai Campus
มารีกี มะเด็ง
Mareekee Madeng
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus
อนุพนธ์ อุมา
Anupon Uma
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Pattani Campus
*abdullah.c@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 203 คน ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม และการระดมสมอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว หัวหน้าส่วนราชการ ตัวแทนเยาวชน ผู้นำศาสนา นักวิชาการ และเยาวชน การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยการถอดความแบบคำต่อคำ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การตรวจสอบสามเส้า และการสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับเอกสารวิชาการ ผลการศึกษาถูกตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิในด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านเด็กและเยาวชน และด้านบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อยืนยันความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.98 และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

Received : December 11, 2024 **Revised :** January 15, 2025 **Accepted :** January 21, 2025

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) เป็นกลุ่มจากหลากหลายชาติพันธุ์และศาสนา 2) มีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านกิจกรรม 3) มีการสื่อสารและการแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 4) มีความยุติธรรมและเคารพความหลากหลาย 5) เชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกับชุมชน และ 6) เชื่อมโยงเยาวชนให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ : เครือข่ายเยาวชน ไร้ความรุนแรง การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This qualitative study aimed to investigate the characteristics of a model youth network promoting non–violence through cross–cultural learning, based on the expectations of the people in three southern border provinces of Thailand. Data collected from 203 key informants through in–depth interviews, focus group discussions, and brainstorming sessions. The informants included members of the youth council administration, directors of Shelter for Children and Families, government officials, youth representatives, religious leaders, academics, and youth. Data was analyzed using verbatim transcriptions, content analysis, triangulation, and synthesis with academic documents. The findings were verified by experts in the fields of behavioral science, child and youth development, and the southern border provinces' context, with a consistency index of 0.98, and revised as feedback.

The findings revealed that the characteristics of the model youth network consisted of 1) a diverse group of youths from different ethnicities and religions, 2) cross–cultural learning through activities, 3) constructive communication and conflict resolution, 4) fairness and respect for diversity, 5) linkages with the community, and 6) connecting youth with digital technology.

Keywords : youth network, non–violence, cross–cultural learning, three southern border provinces of Thailand

บทนำ

สถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่าสองทศวรรษ โดยที่เหตุการณ์ความขัดแย้งยังไม่ยุติลงจวบถึงทุกวันนี้ Jitpiromsri (2024) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเหตุการณ์ที่กินเวลายาวนานที่สุดหากเปรียบเทียบกับสถานการณ์ความรุนแรงอื่น ๆ ในประเทศไทย มีผลกระทบต่อทุกมิติของสังคม ทั้งความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน หรือผลกระทบทางเศรษฐกิจและการพัฒนาภูมิภาค (Dongnadeng et al., 2024) ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง

แต่เป็นผลมาจากความซับซ้อนของปัญหาทางการเมือง วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และความเชื่อทางศาสนาที่ทับซ้อนกัน ทั้งนี้การเมืองแห่งอัตลักษณ์ในลักษณะที่บางอัตลักษณ์อ้างอำนาจเหนืออัตลักษณ์ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ยากและไม่แน่นอน (Jitpiromsri, 2014) ผลกระทบจากความไม่มั่นคงนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้คนเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากความเครียดหลังจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญซึ่งอาจจะส่งผลระยะยาวต่อพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของเยาวชน (Che–ubong & Chelong, 2024) สิ่งสำคัญในการช่วยบรรเทาความเครียดและเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกัน คือการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศที่ปลอดภัยและเปิดกว้าง การทำเช่นนี้สามารถช่วยให้เยาวชนเรียนรู้ที่จะยอมรับและเคารพความแตกต่างระหว่างกันได้มากขึ้น รวมถึงทำให้เยาวชนสามารถลดภาวะการตื่นตระหนกทางวัฒนธรรมจากความไม่คุ้นเคยในทางวัฒนธรรมอื่นได้ด้วย (Chelong, 2021)

การสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อส่งเสริมสันติภาพได้กลายเป็นหนึ่งในกลไกที่สำคัญในการลดปัญหาความรุนแรงและสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ผ่านการวิจัยและนวัตกรรมภายใต้โครงการวิจัย พลังเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรง กลไกขจัดความรุนแรงและความขัดแย้งผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนของประเทศไทย ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี 2567 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 (S2) การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งอยู่ภายใต้แผนงาน P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งอยู่ในกลุ่มแผนงานย่อยสังคมไทยไร้ความรุนแรงและอยู่รวมกันอย่างสันติ (NRCT, 2023) มาใช้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและยุติความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่านโยบายในการพัฒนาประเทศนั้นยังคงให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ในการขับเคลื่อนเครือข่ายเยาวชนไม่เพียงแต่ช่วยสร้างการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนในชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการลดอคติและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม นักมานุษยวิทยา Barnet (1953) เคยเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงในทางวัฒนธรรมเพื่อลดความรุนแรงสามารถกระทำได้โดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมให้เป็นสภาพใหม่ ด้วยการมองเห็นสัมพันธภาพใหม่ ๆ ในสิ่งของที่มีอยู่เดิมมาคิดค้น ซึ่งเขาเรียกว่า “นวกิจกรรม” หรือนวัตกรรมในความหมายปัจจุบัน แนวความคิดเช่นนี้ หากหยิบหยกมาพิจารณาอาจกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนให้เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รวมตัวกันเพื่อสร้างเครือข่ายในการแก้ไขความรุนแรงในพื้นที่ก็อาจเป็นนวัตกรรมทางสังคมได้ อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ผ่านยังไม่สามารถอธิบายได้ว่า การสร้างเครือข่ายเยาวชนโดยเฉพาะในมิติการลดความรุนแรงและความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถดำเนินการในรูปแบบใด ลักษณะหรือคุณลักษณะของเครือข่ายเยาวชนเป็นอย่างไร หากแต่ปรากฏเพียงแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายเยาวชนนั้นต้องให้ความสำคัญต่อเสียงของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างสันติ ไม่ขัดแย้งในทางความคิดและเชิงปฏิบัติ รวมถึงจะได้ทราบถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริง (Tuansiri, 2014; Chelong, 2022)

บทความวิจัยฉบับนี้ จึงนำเสนอคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้จาการศึกษาผ่านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนควรดำเนินไปควบคู่กับการรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่อย่างรอบด้าน เพื่อให้แน่ใจว่าแนวทางการดำเนินงานนั้นตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ เครือข่ายเยาวชนที่มีคุณลักษณะตามที่นำเสนอในบทความฉบับนี้ สามารถทำหน้าที่เป็นต้นแบบที่ช่วยขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ที่ประสบปัญหาความขัดแย้งได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะช่วยสร้างรากฐานของสังคมที่สงบสุขและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ทบทวนวรรณกรรม

บทความวิจัยนี้ นำเสนอวรรณกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้วในเรื่องเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เกี่ยวกับมิติของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความรุนแรง และสันติภาพ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมในพื้นที่วิจัย ดังนี้

Hofstede (1980) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคลในสังคมต่าง ๆ โดยแบ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 มิติสำคัญ ที่สะท้อนถึงมุมมองและความสัมพันธ์ในสังคมได้อย่างลึกซึ้ง

มิติแรก อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์กลุ่ม ซึ่งในสังคมที่เน้นอัตลักษณ์บุคคล คนจะมุ่งมั่นต่อความสำเร็จส่วนตัวและมีอิสระในการตัดสินใจ ขณะที่ในสังคมที่เน้นอัตลักษณ์กลุ่มจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในกลุ่ม เช่น ครอบครัวหรือชุมชน ความสำเร็จและการตัดสินใจมักเกี่ยวโยงกับความเป็นไปของกลุ่มมากกว่าตัวบุคคล

มิติที่สอง ระยะห่างทางอำนาจ ซึ่งอธิบายว่าสังคมที่มีระยะห่างทางอำนาจสูงจะยอมรับความไม่เท่าเทียม ส่วนสังคมที่มีระยะห่างทางอำนาจต่ำจะเน้นความเท่าเทียมและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

มิติที่สาม การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อธิบายว่า สังคมที่มีการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูงจะมีกฎเกณฑ์และโครงสร้างที่ชัดเจนเพื่อสร้างเสถียรภาพ ขณะที่สังคมที่หลีกเลี่ยงต่ำจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงมากกว่า

มิติที่สี่ ลักษณะของเพศชายและเพศหญิง โดยที่มีการอธิบายว่าสังคมที่เน้นการให้คุณค่าเพศชายจะให้ความสำคัญกับความสำเร็จ ความทะเยอทะยาน และการแข่งขัน ส่วนสังคมที่ให้คุณค่าเพศหญิงจะเน้นความสัมพันธ์ การดูแลผู้อื่น และคุณภาพชีวิต

มิติที่ห้า สังคมที่มองระยะยาวมักวางแผนและลงทุนเพื่ออนาคต ขณะที่สังคมที่มองระยะสั้นจะให้ความสำคัญกับปัจจุบันและผลลัพธ์ที่เห็นได้ทันที จากแนวคิดข้างต้นช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมในมิติที่หลากหลาย ทั้งการตัดสินใจ ความสัมพันธ์ และการดำเนินชีวิตในสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม

แนวคิด W–Curve Model ของ Ting–Toomey (1999) เป็นรูปแบบที่อธิบายกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคคลที่ย้ายถิ่นฐานหรือเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ โดยใช้รูปทรง “W” แบ่งออกได้เป็น 7 ส่วน คือ 1) ช่วงที่ผู้มาอยู่ใหม่รู้สึกตื่นตาตื่นใจ 2) ช่วงที่บุคคลรู้สึกสับสน แปลกแยก และเครียด 3) ช่วงที่บุคคลรู้สึกเข้าที่เข้าทางมากขึ้น 4) ช่วงที่บุคคลรู้สึกว่าวัฒนธรรมใหม่เป็นเสมือน บ้านของตนเอง 5) ช่วงที่บุคคลนั้นจะต้องกลับไปสู่วัฒนธรรมเดิมของตน และรู้สึกใจหาย อาลัยวัฒนธรรมใหม่ 6) ช่วงที่บุคคลกลับสู่วัฒนธรรมเดิมของตนเอง แต่กลับรู้สึกว่าวัฒนธรรมเดิมของตนเองนั้นแตกต่างไปจากความคาดหวัง และ 7) ช่วงที่บุคคลค่อย ๆ ปรับตัวกลับเข้าสู่วัฒนธรรมเดิมของตนเอง

Galtung (1969) เป็นผู้ริเริ่มการศึกษาด้านสันติภาพและความขัดแย้ง โดยเฉพาะในมิติของความรุนแรง ได้แบ่งความรุนแรงออกเป็นสามประเภท คือ 1) ความรุนแรงทางตรง 2) ความรุนแรงทางโครงสร้าง และ 3) ความรุนแรงทางวัฒนธรรม ซึ่งเขาเชื่อว่าการแก้ไขความขัดแย้งและสร้างสันติภาพจำเป็นต้องพิจารณาในทุกมิติของความรุนแรง

Lederach (1997) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพในสังคมที่มีความขัดแย้งหรือแบ่งแยกกัน โดยเน้นถึงความสำคัญของการสร้างความเข้าใจและการคืนดีกันในระดับชุมชน เขาเชื่อว่าการแก้ไขความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการทางทหารหรือการปฏิวัติ แต่สามารถเริ่มจากการปรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับที่เล็กลง เช่น ในครอบครัว ชุมชน หรือองค์กร

ในขณะที่ Pedersen (1995) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงประสบการณ์ที่บุคคลอาจรู้สึกสับสนหรือเครียดเมื่อเผชิญกับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากของตน โดยที่เขาชี้ให้เห็นว่าการตื่นตระหนกทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถเข้าใจหรือปรับตัวได้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม

แนวคิดทั้งหมดนี้มีความเชื่อมโยงกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและการลดความรุนแรงในสังคม โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานร่วมกับคนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แนวคิดที่นำเสนอไปข้างต้น ช่วยให้สามารถเข้าใจการพัฒนาและการปรับตัวของบุคคลในบริบทที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และวิธีการสร้างสังคมที่เคารพและการเข้าใจในความหลากหลายเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและความรุนแรง ดังที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการทำวิจัยนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การประชุมกลุ่ม และการระดมสมองกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 203 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง 3 กลุ่ม คือ (1) คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี จังหวัดละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ทั้งนี้คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนนับว่าเป็นบุคคลที่ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนในการทำงาน ประสานงาน และพัฒนาเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (2) หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่คอยปฏิบัติหน้าที่แนะนำการปฏิบัติงานให้กับเด็กและเยาวชน ตามมาตราที่ 22 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ร่วมถึงผู้มีประสบการรณ์ตรงในการคุ้มครอง

เด็กและเยาวชนที่ได้รับการกระทำความรุนแรงในพื้นที่อีกด้วย (3) หัวหน้าส่วนราชการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการในระดับจังหวัดในการขับเคลื่อนกลไกด้านสังคม เพื่อให้บรรลุนโยบายของรัฐบาลที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกเจาะลึกจำนวนทั้งสิ้น 36 คน

2) การประชุมกลุ่ม กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง 3 กลุ่ม คือ (1) ตัวแทนเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี จังหวัดละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน (2) ผู้นำศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดนราธิวาส โดยคัดเลือกจากที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาแล้ว จำนวน 8 คน (3) นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลงานวิจัยและประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และมหาวิทยาลัยฟาฏอนี จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลในการประชุมกลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 37 คน

3) การระดมสมองกับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี โดยกำหนดเป็นกลุ่มเยาวชนที่สมัครเข้าร่วม 1) โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 70 คน 2) โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดยะลา จำนวน 30 คน และโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นเยาวชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 16 ถึง 24 ปี ที่สมัครเข้าร่วมโครงการผ่านการพิจารณาและคัดเลือกจากคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ทั้งนี้โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเป็นโครงการประจำปีที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน รวมผู้ให้ข้อมูลการระดมสมองจำนวนทั้งสิ้น 130 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาคุณลักษณะเครือข่ายต้นแบบเยาวชนไร้ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการระดมสมองกับผู้ให้ข้อมูลจนข้อมูลอิ่มตัวและมีอำนาจในการวิเคราะห์ (Information Power) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาถอดข้อความแบบคำต่อคำ (Verbatim Transcriptions) และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวทางการพิจารณาในการจัดระบบจำแนกประเภทโดยยึดรูปแบบข้อมูลเป็นเกณฑ์ (Chantavanich, 2018) และสร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารร่วมด้วย ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการยืนยันข้อมูลระหว่างการระดมสมองทั้งจากผู้ให้ข้อมูล และระหว่างนักวิจัยกับผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลการจดบันทึกว่ามีความถูกต้อง สอดคล้องหรือไม่ หากไม่สอดคล้องผู้วิจัยจะใช้วิธีการหาข้อสรุปของข้อมูลอีกครั้งด้วยวิธีการยืนยันข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีหลังจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาว่าแตกต่างมากน้อยเพียงใดกับแนวคิดทฤษฎีด้านเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการถามซ้ำตัวบุคคลแต่ต่างเวลา สถานที่ และหลายบุคคลในประเด็นคำถามเดียวกัน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างบทสรุป หลังจากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และนำไปตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเนื้อหาให้สอดคล้องกับขอบเขตในการศึกษา จำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิเป็น 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิเป็นนักวิจัยที่ทำงานในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็นนักวิจัยที่ทำงานเด็กและเยาวชน สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของเนื้อหาโดยการใช้การประเมินค่า 3 ระดับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.98 หลังจากนั้นมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมในประเด็นการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเยาวชน ทั้งนี้การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี NUR.PN–062/2024

ผลของการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลพบว่า คุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 6 ประเด็นหลัก (Themes) 12 ประเด็นย่อย (Sub–theme) และ 32 ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล (Quotation) ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นหลัก (Themes)	ประเด็นย่อย (Sub–theme)	ข้อมูลสำคัญที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล (Quotation)
1. มีความหลากหลายและเป็นลักษณะของการรวมกลุ่ม	1.1 การรวมกลุ่มจากหลากหลายชาติพันธุ์ โดยเยาวชนจากกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาที่แตกต่างกัน ต้องร่วมมือกัน สร้างความเข้าใจและมีความสัมพันธ์ที่ดี	... สามจังหวัดบ้านเรามีหลายวัฒนธรรมคือ มุสลิม พุทธ จีน แล้วก็ลูกครึ่งมาเลไทย และมีบางส่วนแถวสุไหงโกลกจะชัดหรือกลุ่มคนอีสานที่มาอยู่แถวสุคิรินคือหลากหลายนะ ถ้าทำเครือข่ายก็น่าจะมีกลุ่มคนที่เป็นตัวแทนของแต่ละวัฒนธรรมอยู่ด้วย ...
		... ไม่อยากให้มีเฉพาะมุสลิม คุณลักษณะของเครือข่ายที่ดีคือ การมีความหลากหลายในตัวจึงจะรู้สึกว่าเป็นเครือข่ายที่มีความหลากหลาย ยิ่งเวลาประชุมจะมีตัวแทนทางความคิดที่หลากหลายอยู่ด้วย ...
	1.2 การสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกกลุ่มเพื่อสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในเครือข่าย	... จุดเด่นที่ควรมีคือ ความหลากหลาย ซึ่งแสดงเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของเครือข่ายไปเลย จะดูเด่น ...

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็นหลัก (Themes)	ประเด็นย่อย (Sub-theme)	ข้อมูลสำคัญที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล (Quotation)
	1.2 การสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกกลุ่มเพื่อสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในเครือข่าย (ต่อ)	... เครือข่ายนี้ดีนะ ถ้าได้ก็อยากให้มีคนหลากหลายไม่เลือกกลุ่ม เวลาเขาทำงาน เขาจะได้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ อารมณ์โรงเรียนวัฒนธรรม ...
		... คนทำงานก็ต้องหลากหลาย อยากให้มีทุกศาสนาในพื้นที่เลย มันสะท้อนว่าพวกเราทำงานบนพื้นฐานหลากหลาย เราจะได้เรียนรู้ไปด้วย ...
2. มีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	2.1 การศึกษาและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยเยาวชนควรมีโอกาสศึกษาและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง	... การเรียนรู้ที่เขาควรนิยามให้ดีคือ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไม่ใช่ว่าเราทิ้งวัฒนธรรมของเราไป เพื่อไปปฏิบัติตามวัฒนธรรมอื่น แต่เราเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นเพื่อให้เราเข้าใจเขา ...
		... เราต้องให้คนอื่นเข้าใจนะว่าเครือข่ายที่เราจะทำเป็นเครือข่ายที่ปฏิเสธความรุนแรงทุกรูปแบบ ...
	2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของวัฒนธรรม	... เครือข่ายเราควรเป็นเครือข่ายที่เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกัน คืออาจจะทำค่ายจัดอบรม ที่สำคัญอาจจะไปจัดกิจกรรมลงพื้นที่ภาคสนาม พาเยาวชนบ้านเราไปแลกเปลี่ยนดูงานต่างวัฒนธรรม ..
		... เอาจริงกิจกรรมที่เป็นลักษณะลงพื้นที่ มันจะเห็นและเข้าใจความคิดความเชื่อของคนอื่นนะ โดยเฉพาะเรื่องประเพณี วัฒนธรรมพวกนี้ ...
		... สิ่งที่เราควรทำต่อไปคือ การเอาเยาวชนไปดูกิจกรรมถึงที่เลย คือไปดูกิจกรรมของวัฒนธรรมของที่อื่นบ้าง ...
		... ในพื้นที่จะมีกิจกรรมวัฒนธรรมนะ แต่แปลกแบบว่าทำในห้องและเริ่มเบื่อที่ต้องไปดูอะไรเดิม ๆ ในพื้นที่ จัดกี่ทีก็เหมือนเดิม ถ้าได้ไปมาเลย์ขึ้นรถไฟเดินทางข้ามประเทศมันดีไหม ถ้าได้ก็ดีนะอนาคต ...
		... เครือข่ายเราไม่รู้ว่าจะมีงบไหม ถ้าอนาคตเราพาเด็กเราข้ามประเทศ ไปเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น เช่น ไปดูคนพุทธที่พูดมลายูในมาเลเซีย แถวกลันตันก็ได้ เคยเห็นคนพุทธมาเลเขาพูดมลายู เขาเคยบอกว่าเป็นบรรพบุรุษมาจากไทย เลยได้เข้าใจ ...
		... คือลักษณะสำคัญของเครือข่ายควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการเรียนรู้สำหรับพวกเขา อาจจะให้พวกเขาเป็นกลุ่มในการเรียนรู้ร่วมกัน คือจัดกิจกรรมพวกเขากันเองตามกรอบของงานสันติภาพ ...

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็นหลัก (Themes)	ประเด็นย่อย (Sub–theme)	ข้อมูลสำคัญที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล (Quotation)
3. มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารและความเข้าใจ	3.1 การฝึกทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับบุคคลจากวัฒนธรรมอื่น	... แน่นอนว่าเครือนี้เป็นเครือข่ายที่นำเอาการเรียนรู้มาจัดการพฤติกรรมเด็ก ฉะนั้นความรู้ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรุนแรง จะเป็นความรู้ที่สำคัญในเครือข่าย สิ่งที่สำคัญก็คือ พวกเขาต้องมีแนวทางที่ดีในการนำเอาไปปรับใช้ได้จริง การออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เครือข่ายเอาไปใช้จึงเป็นเรื่องที่ควรทำให้ ...
	3.2 การเรียนรู้ทักษะการแก้ไขข้อขัดแย้ง โดยฝึกทักษะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์และไม่ใช้ความรุนแรง	...คุณลักษณะของเครือข่ายคือ เครือข่ายต้องสร้างทักษะ ออกแบบทักษะเฉพาะให้กับกลุ่มเครือข่าย เนื่องจากบริบทสังคมมีความแตกต่างกันไปกับพื้นที่อื่น การนำเอาบริบทมาเกี่ยวข้องกับทักษะ จะทำให้เห็นความเฉพาะของทักษะที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่โดยตรง...
		... เครือข่ายควรเป็นพื้นที่ในการฝึกฝนทักษะการจัดการปัญหาความขัดแย้งได้ด้วย อาจเอาวิทยากรที่มีความรู้มา ...
4. มีการส่งเสริมการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเคารพความหลากหลาย	4.1 การสร้างความเข้าใจในความหลากหลาย โดยส่งเสริมการยอมรับและเคารพความแตกต่างในความเชื่อและวิถีชีวิต	... เครือข่ายชื่อชัดเจนว่าเน้นความเข้าใจในความหลากหลาย และไม่รุนแรง ฉะนั้นการออกแบบกิจกรรมต้องสามารถให้เยาวชนยอมรับว่าโลกนี้มีความหลากหลาย ...
		... คือการเคารพความแตกต่างในความเชื่อและวิถีชีวิต ไม่ได้หมายถึงว่าเราต้องศรัทธา แต่เราเชื่อว่าน้อง ๆ จะเข้าใจว่ามันมีความหลากลายวัฒนธรรมไม่ได้อยู่เพียงแค่ในพื้นที่มีการเปิดกว้างเชิงพื้นที่ ...
		... ลักษณะเครือข่ายที่ควรเป็น คือเครือข่ายที่มีการรวมเอาเยาวชนในพื้นที่มาเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนทางความคิด คือถ้ามีเวทีแบบนี้จะให้พวกเขาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ความรุนแรงค่อย ๆ หายไป ...
	4.2 การปฏิบัติอย่างเท่าเทียม โดยสนับสนุนการปฏิบัติที่ยุติธรรมและเท่าเทียมในทุกระดับของเครือข่าย	... กระบอกเสียงของเยาวชน เป็นกระบอกเสียงที่บริสุทธ์ พวกเขาควรเป็นกลุ่มแรก ๆ ในสังคมที่ต้องเรียกร้องให้สังคมมีความยุติธรรม ...

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็นหลัก (Themes)	ประเด็นย่อย (Sub–theme)	ข้อมูลสำคัญที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล (Quotation)
	4.2 การปฏิบัติอย่างเท่าเทียม โดยสนับสนุนการปฏิบัติที่ยุติธรรมและเท่าเทียมในทุกระดับของเครือข่าย (ต่อ)	... ความยุติธรรม ความเท่าเทียม คือเป็นสิ่งที่เครือข่ายต้องเอาไปพูดถึงบ่อย ๆ เพราะมันเป็นแนวทางของการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น การที่คนมีอคติทางวัฒนธรรมจะไปสู่การไม่เท่าเทียมในการปฏิบัติในอนาคต ...
5. มีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา	5.1 การสนับสนุนจากองค์กรและชุมชน โดยให้องค์กรและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการพัฒนาเครือข่ายเยาวชน	... ลักษณะการทำเครือข่ายในพื้นที่ อย่าทำงานแค่ฝ่ายเดียว อาจต้องหารือกับทางจังหวัดเพื่อขอสนับสนุนเครือข่าย เครือข่ายเองต้องเป็นแบบอย่างในการทำงานเพื่อสังคมด้วยนะ อีกอย่างไม่อยากให้เป็นเครื่องมือของใคร ...
		... ลักษณะเครือข่ายที่ดี คือเราอาจขอความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น องค์กรชุมชนร่วมสนับสนุนทรัพยากรร่วมกัน มันอาจจะเป็นแนวทางยั่งยืนในอนาคต ...
	5.2 การพัฒนาโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมความสงบและการพัฒนาในพื้นที่	... โครงการ กิจกรรมที่ทำเรื่องสันติภาพในพื้นที่ก็มีเยอะ แต่อาจต้องพิจารณาโฟกัสไปที่การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม คือเครือข่ายเราจะได้นำแพลตฟอร์มที่ทำไปใช้เป็นแบบอย่างให้สังคมอื่น ...
		... กิจกรรมในพื้นที่มีคนจัดเยอะมาก ไม่รู้ว่าทำไปนั้นมีวัตถุประสงค์จริง ๆ เพื่อแก้ปัญหาเด็กเยาวชนแบบถูกจุดไหม บางทีเหมือนว่าจัดไปตามนโยบายที่ไม่สอดคล้องกัน ...
6. มีการสร้างความร่วมมือและการเชื่อมเยาวชนกับเทคโนโลยีดิจิทัล	6.1 การสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับองค์กรที่มีความสนใจในด้านการพัฒนาความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมและการป้องกันความรุนแรงผ่านการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม	... โครงการพัฒนาเยาวชนมีเยอะ แต่เท่าที่ดูอยากให้เน้นผลลัพธ์ว่าเปลี่ยนแปลงอย่างไร ตรวจสอบได้อย่างไรว่าเด็กเปลี่ยนแปลง การนำเอาแพลตฟอร์มที่เป็นผลผลิตจากการทำเครือข่ายไปใช้คงช่วยได้ ...
		... กิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมยังมีน้อยมาก คำนี้ก็ไม่ค่อยมีคนรู้จัก ส่วนใหญ่คือใช้คำว่าพหุวัฒนธรรม กิจกรรมเลยไปเรียนรู้วัฒนธรรม วัด มัสยิด แต่ไม่ใช่เนื้อแท้ที่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่า เราจะสร้างการรับรู้อย่างไร ให้เขามีพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง ความขัดแย้งทางความคิด ฉะนั้นเครือข่ายนี้จะเป็นทางออกให้เยาวชน สังคมในพื้นที่ ...

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็นหลัก (Themes)	ประเด็นย่อย (Sub–theme)	ข้อมูลสำคัญที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล (Quotation)
	6.1 การสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับองค์กรที่มีความสนใจในด้านการพัฒนาความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมและการป้องกันความรุนแรงผ่านการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (ต่อ)	... องค์กรกิจกรรมในพื้นที่มีเยอะ แต่ส่วนใหญ่ก็เรียกสันติภาพโดยการเดินขบวนพาเหรด จัดค่าย ค่ายนี้ก็ต้องดู บางค่ายทำสันติภาพ แต่ไปให้ปลูกต้นไม้ เก็บขยะ หลัก ๆ คืออยากให้เครือข่ายเป็นต้นแบบของการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมมนุษย์จริง ...
	6.2 การสร้างพันธมิตร โดยสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานการศึกษาและหน่วยงานรัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม	... การมีพันธมิตรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะช่วยให้เครือข่ายได้มีโอกาสไปบูรณาการ เช่น ไปเป็นวิทยากรในชั้นเรียน เครือข่ายไปเป็นทีมวิทยากรจัดค่ายให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ ...
		... แพลตฟอร์มที่ทำคือตอบโจทย์ในพื้นที่มาก โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเยาวชน คือรูปแบบทันสมัย เหมาะกับเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ส่วนใหญ่เนื้อหาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมพวกนี้จะต้องไปอ่าน ...
		...แพลตฟอร์มการเรียนรู้ของเครือข่ายเอาไปใช้กับโรงเรียน กลุ่มสภาเยาวชนในแต่ละตำบลได้ ยิ่งเอาไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมก่อนทำค่ายจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ล่วงหน้า ...

โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายเยาวชนควรมีลักษณะเป็นกลุ่มจากหลากหลายชาติพันธุ์และศาสนา มีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านกิจกรรม มีการสื่อสารและการแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ มีความยุติธรรมและเคารพความหลากหลาย เชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกับชุมชน และเชื่อมโยงเยาวชนให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อทำความเข้าใจโดยรวม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Researcher, 2024)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะของเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการเสนอให้เห็นว่าการพัฒนาเยาวชนต้องใช้พลังเครือข่ายทางสังคมที่สอดคล้องและเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความหลากหลายและการรวมกลุ่มเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

ประการแรกที่จะต้องคำนึงและให้ความสำคัญ งานวิจัย Campos & Marín–González (2020) ที่ศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการจัดการระบบพลังงานพบว่า เป็นการรวมกลุ่มของพลเมืองที่แตกต่างกันแต่สามารถสร้างโอกาสในการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการมีอัตลักษณ์ร่วมกัน เป้าหมายร่วมกัน และเป็นการกระทำที่มุ่งเปลี่ยนแปลงสังคมในทางที่ดีขึ้น อันหมายความว่าการดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนทางสังคมนั้นควรให้ความสำคัญกับลักษณะที่มีกลุ่มคนที่หลากหลายและเป็นกลุ่มดังที่ผลการวิจัยได้นำเสนอข้อมูลไปข้างต้น แต่ในงานวิจัยของ Grossman et al. (2021) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการทำงานข้ามวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งในบางครั้งก็อาจนำไปสู่การเผชิญหน้ากัน โดยเฉพาะประเทศที่มีประวัติความขัดแย้งอย่างประเทศในตะวันออกกลางกับสหรัฐอเมริกา งานวิจัยข้างต้น

พบว่า กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยจากตะวันออกกลางเน้น (1) องค์ประกอบทางจิตวิญญาณ (2) แง่มุมระหว่างบุคคล (3) แรงจูงใจในระดับที่สูงขึ้น และ (4) ความเท่าเทียมกันของทรัพยากร มากกว่าผู้เข้าร่วมชาวอเมริกัน อย่างไรก็ตาม แนวคิดทั้งหมดไม่ได้แตกต่างกัน ต้องมีการตกลงกันว่าการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความพยายามจึงจะประสบความสำเร็จ

ประการสอง คือ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการที่เยาวชนได้เรียนรู้และมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมข้ามวัฒนธรรมจะทำให้เยาวชนสามารถปรับตัวกับวัฒนธรรมอื่นได้ ทั้งนี้ในผลการวิจัยของ Chong & Grzymała–Moszczynska (2015) ที่ศึกษาสมรรถนะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในมุมมองของชาวจีนเสนอว่าการที่จะทำให้เยาวชนสามารถเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมได้ ต้องให้ความสำคัญกับ 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ความสามารถทางปัญญา คือ ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบทางสังคมและแนวปฏิบัติในวัฒนธรรม (2) ทัศนคติ คือ การใฝ่รู้ เปิดใจเรียนรู้วัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติอื่น โดยไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมตนเองมากไป และ (3) พฤติกรรมและทักษะทางสังคม คือทักษะการจัดการตนเอง การตอบสนองที่เหมาะสม ทั้งหมดนี้เป็นการอธิบายว่า หากเยาวชนสามารเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมได้ก็จะสามารถจัดการกับปัญหาการตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture Shock) คือความสับสนหรือไม่คุ้นเคยเมื่อเยาวชนต้องเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง อาจเกิดจากการย้ายถิ่นฐานหรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่ต่างไปจากวัฒนธรรมของตนเอง โดยที่ปัญหาสำคัญที่จะตามมาคือ กำแพงทางภาษา พฤติกรรมความขัดแย้งทางความคิด การไม่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางสังคมที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงภาวะความเครียด นอกจากนี้ยังมีการตื่นตระหนกทางวัฒนธรรมแบบผันกลับ (Reverse Culture Shock) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเยาวชนกลับสู่บ้านเกิดหลังจากที่คุ้นชินกับวัฒนธรรมใหม่ไประยะหนึ่งแล้ว (Macionis & Gerber, 2010; Oberg, 1960)

ประการที่สาม คือ การพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อการแก้ไขข้อขัดแย้ง ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการเยาวชนที่มีทักษะในการสื่อสารเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะประเด็นวัฒนธรรม ความเชื่อ ซึ่งทั้งหมดนี้เยาวชนต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่นได้ด้วย การพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อการแก้ไขข้อขัดแย้งเป็นประเด็นที่ได้รับการศึกษาในหลากหลายงานวิจัย ซึ่งบางงานวิจัยได้เน้นไปที่การพัฒนาทักษะการฟังและการเข้าใจความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้ามหรือคู่สนทนาเพื่อการหาทางออกที่ดีที่สุด ในขณะเดียวกัน บางงานยังกล่าวถึงการลดความเข้าใจผิดและการใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งให้เยาวชนเข้าใจความแตกต่างซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้ง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มบุคคลที่ไม่คุ้นเคย โดยการสื่อสารในลักษณะนี้จะใช้เทคนิคและวิธีการการฟังอย่างตั้งใจ การใช้ภาษาที่เป็นกลางและสร้างสรรค์ และการมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาผ่านการเจรจาและการประนีประนอม โดยที่การสื่อสารสันติภาพสามารถลดความรุนแรงและส่งเสริมความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกรณีของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับวัฒนธรรม (Lederach, 1997; Galtung, 1967)

ประการที่สี่ การส่งเสริมการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเคารพความหลากหลาย โดยที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ต้องการคุณลักษณะของเยาวชนที่สามารถเคารพ ให้เกียรติในความเชื่อ วิถีชีวิตของวัฒนธรรมอื่นอยู่ด้วย Lobue (2023) ได้กล่าวถึงการยอมรับความหลากหลายและการปฏิบัติอย่าง

ยุติธรรมมีบทบาทสำคัญในการลดการแบ่งแยกทางสังคมและเพิ่มความเข้าใจในกลุ่มเยาวชน โดยการศึกษาและการวิจัยของเขาเองก็ชี้ให้เห็นว่าการมีประสบการณ์ทางสังคมร่วมกับวัฒนธรรมที่หลากหลายช่วยให้เยาวชนสามารถลดอคติและพัฒนาทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น ส่วนงานวิจัยที่ได้ศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เช่น งานวิจัยของ Tepsing et al. (2021) ที่ศึกษาพบว่าเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเพื่อการใช้ชีวิตในสังคมมากกว่าการปรับพฤติกรรมของตนโดยตรง โดยจะนำสิ่งที่ไม่ขัดหลักศาสนาอิสลามมาปรับใช้ภายใต้คำชี้นำของผู้นำศาสนา การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของเยาวชนในพื้นที่ใช้วิธีการที่ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากสถานที่จริงจะมีประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งเสริมความเคารพในความหลากหลาย

ประการที่ห้า การสนับสนุนจากองค์กรและชุมชน โดยที่ผลการวิจัยนำเสนอว่าการที่จะทำให้เยาวชนหรือเครือข่ายเยาวชนมีคุณลักษณะตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นั้นต้องอาศัยการสนับสนุนจากองค์กรและชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ อันเป็นการเตรียมสภาพแวดล้อมหรือทรัพยากรในการสนับสนุนเยาวชนในการพัฒนาปัญญาทางสังคม ผลการวิจัยข้างต้นหากนำมาอธิบายผ่านทฤษฎีปัญญาทางสังคมของ Bandura (1986) ในการพัฒนาปัญญาทางสังคมนอกจากต้องพัฒนาปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว อิทธิพลจากสภาพแวดล้อมรอบข้างของบุคคลนั้นต้องมีความพร้อมอยู่ด้วย เช่นเดียวกันกับ Geddes & Atkinson (2008) ที่กล่าวถึงการพัฒนาพฤติกรรมว่าพฤติกรรมความขัดแย้งไม่คงทนถาวรสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในขณะที่ Hoffman et al. (2015) สนับสนุนความคิดข้างต้นว่า หากมนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นการพัฒนาเยาวชนควรมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สนับสนุนทรัพยากรและส่งเสริมความร่วมมือจากชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ รวมถึงสถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกในการถ่ายทอดพฤติกรรมทางสังคมให้กับเยาวชน ครอบครัวจึงต้องเป็นแบบอย่างหรือตัวแบบที่สำคัญ (Laeheem, 2017; Chelong & Laeheem, 2020)

ประการที่หก การเชื่อมโยงเยาวชนกับเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้คาดหวังจากการทำงานเครือข่ายเยาวชนของกลุ่มเยาวชน โดยมุ่งให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต้องสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายเยาวชนกับองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายขอบเขตการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและการป้องกันความรุนแรง ซึ่งงานวิจัยการจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ที่ผ่านมาดำเนินขึ้นภายใต้มิติทางการเมืองมากกว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ในขณะที่ปัญหาความรุนแรงความขัดแย้งในพื้นที่ เป็นแบบแนวดิ่งระหว่างรัฐกับประชาชน ไปสู่ความสัมพันธ์แนวนอนคือระหว่างผู้คนที่แตกต่างหลากหลายในพื้นที่และจำเป็นต้องใช้กลไกการมีส่วนร่วมและนวัตกรรมใหม่ ความคิดเห็นข้างต้นสอดคล้องกับความต้องการและข้อเสนอเชิงนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Tuansiri & Sirisakdamkeung, 2022) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ของ Dongnadeng et al. (2024) ที่พบว่าหนึ่งแนวทางสำคัญคือการสร้างดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อพัฒนาประชาชนให้มีความพร้อมในทุกมิติ ในขณะเดียวกันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดกระบวนการหรือเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อให้เยาวชนเรียนรู้ผสมผสานองค์ประกอบทาง

วัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าหากัน รวมถึงเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสามารถในการจัดการและปรับตัวท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านพลังเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่อันเป็นความฉลาดทางวัฒนธรรมที่เยาวชนในพื้นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน (Chelong & Laeheem, 2020; Che–ubong & Chelong, 2024) ทั้งนี้หากมีการใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ให้กับเยาวชนก็จะทำให้เยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่นได้ดีด้วยเช่นกัน (Chinachan et al., 2023)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรงผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยพลังเครือข่ายทางสังคมที่ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของชุมชนในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมและสามารถรวมกลุ่มเพื่อทำงานทางสังคมได้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนในมิติการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม พัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งในมิติวัฒนธรรมได้ด้วย ต้องมีการส่งเสริมความยุติธรรมและการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม การดำเนินงานต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและชุมชน ตลอดจนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายเครือข่ายและสร้างความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสำคัญคือลดความรุนแรงในพื้นที่ได้ และหากพิจารณาข้อค้นพบจากงานวิจัยอาจกล่าวได้ว่า สามารถนำข้อค้นพบไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กับเยาวชนได้ รวมถึงเรียกร้องให้ทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว องค์กร และชุมชนมามีบทบาทในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ร่วมกับเยาวชน อันจะเป็นกลไกที่ช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพและปรับตัวต่อความหลากหลายได้อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาที่ได้มานี้ ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่าง แต่ยังชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงสังคม วัฒนธรรม และนโยบายสาธารณะ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย พลังเครือข่ายเยาวชนต้นแบบไร้ความรุนแรง: กลไกขจัดความรุนแรงและความขัดแย้งผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนของประเทศไทย ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี 2567

References

Bandura, A. (1986). **Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory.** Prentice–Hall.

Barnet, H. G. (1953). **Innovation: the Basis of Cultural Change.** McGraw–Hill.

Campos, I. & Marín–González, E. (2020). People in Transitions: Energy Citizenship, Prosumerism and Social Movements in Europe. *Energy Research and Social Science*, 69(2020), 101718.

Chantavanich, S. (2018). **Qualitative Research Methodology.** Chulalongkorn University Press.

Chelong, A. & Laeheem, K. (2020). Behavioral Characteristics against Islamic Ways among Muslim Risk Youth in Three Southern Border Provinces of Thailand. *Journal of Yala Rajabhat University*, 15(2), 191–199.

Chelong, A. (2022). Conditions of Lessons Learned in Students' Activities: Phenomena of Student Leader Experiences. *The Liberal Arts Journal, Mahidol University*, 5(2), 289–313.

Chelong, A. (2021). Cultural Knowledge Set with Citizenship in a Multicultural Society. *Journal of Social Research*, 44(1), 129–163.

Che–ubong, I. & Chelong, A. (2024). Quality of Life of Youth amid Unrest in Three Southern Border Provinces. *Journal of Community Development and Life Quality*, 12(3), 248–260.

Chinachan, T., Fuengworatham, A. & Klaynak, K. (2023). Digital Media Creation for Learning the Lanna Dhamma Alphabets and Writing Culture. *Journal of Cultural Approach*, 24(46), 3–18.

Chong, Y. H. & Grzymała–Moszczynska, H. (2015). The Chinese–Perspective of Intercultural Competence Models Revisited. *Journal of Intercultural Management*, 7, 23–41.

Dongnadeng, H. A., Chaijaroenwatana, B., Kajornbun, S. & Poonsub, A. (2024). Approaches for Propelling the Development of the Southern Border Provinces of Thailand in the Context of Insurgency Situations. *Conflict and Peace Studies Journal*, 3(1), 62–89.

Galtung, J. (1967). **Theories of Peace: A Synthetic Approach to Peace Thinking.** International Peace Research Institute.

Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191.

Geddes, N. D. & Atkinson, M. L. (2008). An Approach to Modeling Group Behaviors and Beliefs in Conflict Situations. In Liu, H., Salerno, J. J. & Young, M. J. (eds.), **Social Computing, Behavioral Modeling, and Prediction.** Springer.

Grossman, R., Campo, M. R., Feitosa, J. & Salas, E. (2021). Cross–cultural Perspectives on Collaboration: Differences between the Middle East and the United States. *Journal of Business Research*, 129, 2–13.

Hoffman, L., Stewart, S., Warren, D. M. & Meek, L. (2015). Toward a Sustainable Myth of Self an Existential Response to the Postmodern Condition. **Journal of Humanistic Psychology**, 49(2), 135–173.

Hofstede, G. (1980). **Culture's Consequences: International Differences in Work–Related Values.** Sage Publications.

Jitpiromsri, S. (2014). **A Hard Truth to Swallow: the Deep South/Patani Conflict, a Decade of Confusing Realities, Pressures, and Uncertain Solutions.** https://deepsouthwatch.org/th/node/5974

Jitpiromsri, S. (2024). **Two Decades of Conflict and the Peace-Building Process in the Deep South/Patani: An Overview of Issues of Justice and Human Rights.** https://cscd.psu.ac.th/th/node/561

Laeheem, K. (2017). **Muslim Youth and Islamic Behavior.** O.S. Printing House.

Lederach, J. P. (1997). **Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies.** United States Institute of Peace Press.

Lobue, V. (2023). **How Exposure to Diversity Can Help All Children (and Adults).** https://www.psychologytoday.com/us/blog/the–baby–scientist/202303/how–exposure–to–diversity–can–help–all–children–and–adults

Macionis, J. J. & Gerber, L. (2010). **Sociology.** Pearson Canada Inc.

National Research Council of Thailand (NRCT). (2023). **Call for Proposals for Research and Innovation Projects, Fiscal Year 2024.** https://nriis.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/25660618142229435721 4.pdf

Oberg, K. (1960). Cultural Shock: Adjustment to New Cultural Environments. *Practical Anthropology*, 7(4), 177–182.

Pedersen, P. B. (1995). **The Five Stages of Culture Shock: Critical Incidents around the World.** Greenwood Publishing Group.

Tepsing, P., Wongwan, K. & Chelong, A. (2021). Cross–cultural Learning of Muslim Youth via Arts and Culture in the Three Southern Border Provinces of Thailand. *Journal of Information and Learning*, 32(2), 62–73.

Ting–Toomey, S. (1999). **Communicating Across Cultures.** Guilford Press.

Tuansiri, E. & Sirisakdamkeung, P. (2022). **Summary of Area Needs: What the Southern Border Region Needs to Solve Key Problems.** https://www.sdgmove.com/2023/05/09/area–need–southern–border–thailand–2nd–year/

Tuansiri, E. (2014). Civil Society Networks in the Southern Border Provinces amidst Violence (Part 2: Driving Civil Society in the Southern Border Provinces: Perspectives from Four Networks). *Rusamilae Journal*, 35(1), 59–72.